

מחאה נגד הכיכוש והריכוז — לאמר מה כן יש לעשות...?

ובכן, כאן, כשאלה זו, כתוכה קבור הכלב. זוהי שאלה מטעה שנשאלה שלא בזרז, אך בחיפזון ובלא שיקול הדעת, והיינו מצפים לה לא רק מפי אהרן מגד, אלא אף מבית-מדרשם של חיים גורי, חנוך ברטוב ודומיהם. מניסוח שאלה כגון זו קצרה הדרך אל מסקנות מוטעות, אל מבוך ואל מבוכה. זאת, כיוון ששום קבוצת-מחאה מבין אלה (כשלושים) שהתארגנו עד היום, לא התיימרה לייעץ עצות מיקצועיות, או להביע דיעות של מומחים, או להניח על השולחן פיתרונות מוגמרים. לא, אין זה מחובתן לאמר מה כן יש לעשות, ואין זה מתפקידן. שום קבוצת אימהות, שום קבוצת תלמידי שמיניות בני 17, ואף קבוצת סופרים ואנשי-רוח אחר, לא התיימרה ליטול על עצמה את המיבצע הנדרס המסוכן של פיתרון הסיכסוך הישראלי-ערבי על ההיבטים הטכניים, המדיניים והבינ-לאומיים שבו. כללנו מייחלים ליום שבו תקום הממשלה ותעשה זאת בכוחות עצמה, ובעצה אחת עם אנשיה-מיקצוע שלה בתחומי הביטחון, הצבא והכלכלה. אם, חלילה, ייסגרו מקורות-המים בארץ, הרי שקבוצת-המחאה שיתארגנו, אף הן לא יהיו מורכבות כולן מאנשי-מיקצוע. צוע בתחום המים, והאזרחים שיצטרפו אל ההתגייסויות הספונטאניות ימחו כנגד הצמא: כולם רוצים מים יהיה כתוב על השלטים בהפגנות. האם גם אז יקום אהרון מגד וישאל את השאלות הנ"ל? הן התכלית העליונה של תנועות-המחאה, אלה שהתארגנו על רקע האירועים בשטחים, היא למחות למחות כנגד העוול, למחות כנגד אי-הצדק, כנגד האלימות, כנגד שפיכות דמים של הפנים מפשע וכנגד הוועיה כפי שזו באה לביטוי במציאות ימינו אלה. והמסר הוא מוסרי — לא הנרסי, לא מיקצועי, לא ניהולי ולא פרוגרמטי.

אפשר שתנועות-מחאה אלה היו באמת "מסכנות את עצמנו הפיסי בארץ-ישראל", כדברי אהרן מגד, אילו התייחסה ממשלת ישראל אל הסיכסוך המדיניות המושמעות בכיכר, בעצמות ובאמצעייה-התיקשורת, כאל עצות מיקצועיות, כאל חוות-דעת של מומחים או כאל סעיפים מתוך חוזה שלום שיש לישמש כלשונם. כיוון שאין הדברים כך, וכיוון שהכל יודעים, כי לכשיפתחו הדינאים על פיתרון השלום, אם וכאשר יתקיימו, איש לא יתעניין בחוות דעתם ה"מיקצועית" של אנשיה-מחאה בארץ, אבל יתייחסו גם יתייחסו אל רוחם ואל עמידתם המוסרית — כיוון שכך, אל לו לאהרן מגד לראות במחאה הציבורית "סימפטום להתנוונות החוש הטיביעי של הגנה עצמית", כלשונם. אדרבה, אות של כוח היא. ואם עמדתו שלו התחוקה, כפי שהוא כותב, בעיקבות אותו שיר סינאה, מוטב לו שיריע: לא לשלום עם דרוויש מסוג הזה מייחלים כולנו, אלא עם דרווישים מסוג אחר. ואם מחמוד דרוויש המשרר יקצין את עמדותיו, ויבקש לממש הלכה למעשה את הנאמר בשירו, היינו, לגרשני מעל אדמת מולדת, ארץ-ישראל, הרי שלא אהסס לפגוש בו בשדה-הקרב ואף לירות בו. שמעון צמרת ■

מפה ומשב

האנס ריכטר בישראל

הסופר המערבי-גרמני בן ה-80 האנס ורנר ריכטר, מי שירדע בעיקר כמיי סדר של "חבורה 47", מבקר בימים אלה בישראל. "חבורה 47" היתה יוזמתו ובת-טיפוחיו. הרעיון היה לכנס אחת לשנה, בכל פעם במקום אחר בגרמניה, את טובי הסופרים והמשוררים בני הדור שלאחר המלחמה. כל מיפגש כזה נמשך 3 ימים, והמש"תתפים היו קוראים בו מיצירותיהם ושומעים את ביקורת חבריהם. בין משתתפי ה"חבורה" היינריך באל, גינתר גראס, זיגפריד לנץ, אינגבורג כממאן, מרטין ואלך ועוד סופרים מפורסמים כיום.

דיאליזה עצמית עשה אשר במשך ארבע ואף חמש פעמים ביום. הוא חיטא את ידיו, ניקה את אזור הבטן, לבש מסכה על פיו והחזיר לחורים שקית חדשה. מדי פעם התפתחו דלקות מסביב לחורים בבטן ואלה גרמו לו סבל בל יתואר.

השתיק את אמו ואמר: "אל תכתבי את שמות בית-החולים והרופא. שאלוהים יעניש אותם, ולא אנחנו". המישפחה פנתה לבית-החולים ב-1970. בזמן הבריקות עוד היתה בהם תיקווה כי הכל חלום בלהות, כי היתה טעות, כי הילד בריא ואינו זקוק לדיאליזה. אבל התיקווה לא התגשמה. להיפך, בבילינסון חשבו שהמצב קשה מאוד. נאמר להם שתיפקוד הכליה עומד על 8% בלבד ואין מנוס מדיאליזה, אבל לא מכשיר-דיאליזה הדרוש טיפול בבית-חולים שלוש פעמים בשבוע, אלא מכשיר נייד שהחולה סוחב על גופו.

הראו לו שקית נוזלים בעלת תכולה של שני ליטר והסבירו לו שהנוזל יוחזר לגופו בעזרת צינור שיחובר לבטן, ישהה בגוף שש שעות, יבצע את פעולת הכליה ואז לאט-לאט, יתנקו שוב לתוך השקית שתהיה צמודה לגופו של אשר כל היום.

ארבע שקיות כאלה הוא צריך להחליף במשך יום, כל יום, כל שבוע, כל חודש. באותו שבוע עצרה מכונית מול ביתה של מישפחת ששון ופרקה ארגונים רבים. בארגונים היה מלאי של שקיות עם תמיסת דיאנול למשך חודש.

מנותק

מהחיים

אשר הפסיק לעבוד במספרה. הכי חורה שאהב נעלמה. החברים התגייסו לצבא ובסופי-שבוע שכתו להזמין אותו למסיבות. בחור בן 18 מחובר לדיאליזה ומנותק מהחיים. אחרי שמונה חודשים ראיתי שאני לא יכול יותר להמשיך, והתאבדות נראתה לי כפיתרון לא רע, אמר.

ההורים נבהלו ולקחו אותו לפסיכולוגית של בית-החולים בילינסון. היא הרגיעה אותו ואו עלה, בפעם הראשונה, רעיון ההשתלה. אשר התלהב. הרופאים המליצו להשתמש בכליה של ברמישפחה.

ברגע הראשון נראה היה כאילו נמצא הפיתרון בהישג ידו, אבל, כשהלכו הביתה ועשו ספירת מלאי של המישפחה הסתבר שהאם חולת לב, האב סובל מלחץ-דם גבוה, האח הבכור חולה אסטמה, האחות נשואה, אם לילד

נולד פנתיים

ונמצאת בהריון. מי שגותר היה האח הצעיר של אשר. התחילו לגשש מה דעתו על תרומת

כאשר במשך כל השנים היה איום. היחס היה מעליב, האחיות היו חסרות סבלנות, הרופא היה רע לב. אשר

ההתקף גדלו והמישפחה היתה בטוחה שהילד הולך ומבריא. גם אשר, שהפך בינתיים לנער, חשב כך. הוא התחיל לצאת לכילויים עם חברים, התאהב בכחורה ומצא עבודה במספרה של ג'קלין ליכטנשטיין בתל-אביב. הוא עבד כרופף ראשים והלקוחות אהבו אותו. עדינותו ונימוסו היו דבר מאוד בלתי רגיל בנוף הישראלי.

ואו, לפני שנתיים, כשהכל נראה בסדר, חלה אשר. לחץ-הדם שלו עלה באופן דראמטי, הוא נעשה צהוב וחלש. הרופא אמר שמצבו הידרדר והוא זקוק לדיאליזה. באותה תקופה עברה מישי פתח ששון לגור בבית חיש ושכנה קרובה, שהיתה חולת כליות, היתה מחוברת למכונת-דיאליזה. מישפחת ששון הבינה במה דברים אמורים. מספרת האם לורט: "כשאמר לי שמדובר בדיאליזה רציתי למות. שהי לך שלי יכלה את החיים שלו ככה, כמו השכנה שלי? בכיתי כל הלילה." גם אשר לא ישן באותו הלילה, ובבוקר למחרת הוא הודיע להוריו שהוא מסרב להיות מחובר למכשיר-הדיאליזה שלוש פעמים בשבוע. "אתה תמות", אמרו לו ההורים. "בסדר, או אני אמות", ענה אשר, בן ה-17 וחצי.

באותו הבוקר נולד הרעיון לנסות ולהתייעץ עם רופא אחר בבית-חולים אחר. מספרת האם: בית-החולים שטיפל

עם אמי לורט ששון, שחיה וסבלה עם אשר במשך שבע שנים את כל ריגועי הפחד והסבל ויחד איתו קיוותה שיבוא יום ואלוהים יעזור. האלוהים הופיע בדמותו של הדוקטור שמואלי.